

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ім. І.Франка
Економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту

Затверджую
Декан економічного факультету
Панчишин С.М.

“ ___ ” _____ “ 200 р.

ВИТЯГ З РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

з курсу “ **Судово-бухгалтерська експертиза**” для підготовки
магістрів денної форми навчання з “Обліку і аудиту”

Загальна кількість
аудиторних годин: 31
п лекцій - 12
п практичних - 12
п залік

Розглянуто на засіданні кафедри
обліку і аудиту
200 р.

Рекомендовано
методичною комісією фак-ту
“ ___ ” _____ 200р.

Зав.кафедрою

Голова комісії

I. Мета і завдання дисципліни

Спеціальні знання серед інших судових доказів є вирішальними при розкритті злочинів і правопорушень у сфері економіки. Серед таких вагомих місць посідають знання з обліку, аналізу і контролю. Тому, фахівці “Обліку і аудиту” магістерського рівня повинні володіти навиками застосування своїх знань у судовій практиці.

Метою дисципліни “Судово-бухгалтерська експертиза” є надання студентам знань з організації та методики виконання експертиз для розкриття і запобігання злочинам у сфері економіки.

В коло завдань дисципліни “Судово-бухгалтерська експертиза” входять наступні:

- оволодіння студентами організаційних і методичних прийомів попередження правопорушень підприємствами у господарській діяльності;
- дотримання законодавства в обліковому процесі при відображенні господарських операцій;
- виявлення осіб та суб’єктів господарської діяльності, які повинні відшкодувати збитки;
- складання відповідних висновків для органів дізнання при вирішенні цивільних і кримінальних справ.

Вивчення і оволодіння “Судово-бухгалтерської” дисципліни не можливе без виконання практичних завдань, за результатами яких оформляється залік.

II. Зміст дисципліни і назви тем та їх короткий опис

Тема 1 Економічні злочини і правопорушення та застосування спеціальних знань при їх розкритті (2 год)

Проблема зростання економічної злочинності в Україні: причини і наслідки. Адміністративні порушення і злочини у сфері економіки. Застосування спеціальних знань при розкритті економічних злочинів і правопорушень. Судово-бухгалтерська експертиза у системі судових експертиз. Завдання судово-бухгалтерської експертизи. Відмінності судово-бухгалтерської експертизи від документальної ревізії.

Тема 2. Судово-бухгалтерська експертиза в Україні (4 год.)

Організація судово-бухгалтерської експертизи. Суб’єкти судово-бухгалтерської експертизи. Предмет і об’єкти судово-бухгалтерської експертизи. Метод судово-бухгалтерської експертизи. Вимоги, права, обов’язки і відповідальність судових експертів. Порядок призначення судово-бухгалтерських експертиз на стадії досудового слідства. Проведення бухгалтерської експертизи при розгляді кримінальних справ у суді. Особливості призначення судово-бухгалтерської експертизи у справах про адміністративні порушення, а також при проведенні виконавчих дій. Планування роботи судово-бухгалтерських експертів, її інформаційне забезпечення.

Тема 3. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи (4 год.)

Експертиза організаційно-правових основ підприємницької діяльності. Експертне дослідження операцій з грошовими коштами. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи матеріалів інвентаризації. Експертиза операцій, пов'язаних з використанням основних засобів і нематеріальних активів. Бухгалтерська експертиза операцій з нарахування і виплати заробітної плати. Проведення експертизи при виявленні та розслідуванні правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати податків.

Тема 4. Узагальнення і оформлення результатів судово-бухгалтерської експертизи (2 год.)

Висновок судово-бухгалтерської експертизи, його структура, зміст і методика складання. Вимоги до висновку експерта бухгалтера. Оцінка висновку експерта-бухгалтера. Оцінка висновку експерта-бухгалтера слідчим і судовими органами. Виявлення обставин, які сприяли скоєнню правопорушень. Профілактичні заходи судово-бухгалтерської експертизи для запобігання правопорушень у господарській діяльності.

Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
1. Судово-бухгалтерська експертиза в Україні	2
2. Експертне дослідження операцій з грошовими коштами	2
3. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи матеріалів інвентаризації	2
4. Експертиза господарських операцій, пов'язаних з використанням основних засобів і нематеріальних активів	2
5. Експертиза операцій з нарахування і виплати заробітної плати	2
6. Оформлення результатів судово-бухгалтерської експертизи	2

IV. Список рекомендованої літератури

1. Закон України “Про судову експертизу” від 25.02.1994 // *Голос України*, 1994. 24 квітня.
2. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001р. К.: А.С.К. 2002, -223с.
3. Білуха М.Т. Судово-бухгалтерська експертиза. К.: Вища школа, 1993.
4. Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія/ Підручник.-Житомир.ЖІТІ. 2000. –512с.
5. Гега П.Т., Доля Л.М. Основи податкового права. –К.: Т-во “Знання”, 2001.
6. Камлик М.І. Судова бухгалтерія / Підручник. –К.: 2000.-336с.
7. Понікаров В.Д. та ін. Судово-бухгалтерська експертиза: Навч.посібник.. - Харків. 2002. –240 (Рос.мовою)
8. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: Підручник. –3-є вид. Перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2001. –253с.

Програму підготував доцент Швець В.Є.

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ім. І.Франка
Економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних занять з предмету

“ Судово-бухгалтерська експертиза” для підготовки фахівців усіх
форм навчання зі спеціальності “Облік і аудит”

Львів 2004

Тема 3. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи (4 год.)

Експертиза організаційно-правових основ підприємницької діяльності. Експертне дослідження операцій з грошовими коштами. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи матеріалів інвентаризації. Експертиза операцій, пов'язаних з використанням основних засобів і нематеріальних активів. Бухгалтерська експертиза операцій з нарахування і виплати заробітної плати. Проведення експертизи при виявленні та розслідуванні правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати податків.

Тема 4. Узагальнення і оформлення результатів судово-бухгалтерської експертизи (2 год.)

Висновок судово-бухгалтерської експертизи, його структура, зміст і методика складання. Вимоги до висновку експерта бухгалтера. Оцінка висновку експерта-бухгалтера. Оцінка висновку експерта-бухгалтера слідчим і судовими органами. Виявлення обставин, які сприяли скоєнню правопорушень. Профілактичні заходи судово-бухгалтерської експертизи для запобігання правопорушень у господарській діяльності.

Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
1. Судово-бухгалтерська експертиза в Україні	2
2. Експертне дослідження операцій з грошовими коштами	2
3. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи матеріалів інвентаризації	2
4. Експертиза господарських операцій, пов'язаних з використанням основних засобів і нематеріальних активів	2
5. Експертиза операцій з нарахування і виплати заробітної плати	2
6. Оформлення результатів судово-бухгалтерської експертизи	2

Ситуаційні завдання

Завдання 1. У липні 2003 року один із засновників за договором відступлення частки у статутному капіталі підприємства відступив свою частку (20%) іншому учаснику товариства. Після проведення розрахунків зміни, внесені до статуту й установчого договору, були зареєстровані у виконавчому комітеті.

У квітні 2004 року учасник, який вибув, подав позовну заяву про виплату йому товариством частини майна і частини прибутку. Суму позову позивач доручив визначити суду. Суддя своїми ухвалами наклав арешт на всі поточні рахунки і все майно підприємства і призначив судово-бухгалтерську експертизу щодо визначення частки майна і прибутку, належних учаснику, який вибув з товариства, пропорційно його частці у статутному капіталі до моменту відступлення цієї частки.

Поставлені питання експерту:

1. Чи має право учасник ТзОВ, який відступив свою частку (20%) у статутному капіталі іншому учаснику на частину майна і прибутку ТзОВ, якщо прибуток

за період існування товариства не розподілявся, а реальна вартість частки у статутному капіталі за договором відступлення визначена і виплачена з урахуванням внеску до статутного капіталу і суми нерозподіленого прибутку, що припадає на цю частку?

2. Скласти стандарт дослідження правомірності вимог учасника позивача.
3. Вказати законодавчо-нормативні джерела, що були використані бухгалтерською експертизою.

Завдання 2. При проведенні ревізії заступник начальника контрольно-ревізійного відділу виявив у касі підприємства нестачу грошових коштів у касира Калитки А.М. в сумі 5.500 грн. станом на 2 лютого 2003 р. Крім цього було знайдено у касі розписку начальника цеху Пелеха І.М. від 20 грудня 2002р. про одержання нібито позичкою 5.000 грн. на строк до 20 січня 2003 р. Розпорядчих підписів директора і головного бухгалтера на видачу грошей на розписці немає. Документи про нестачу грошових коштів передано в парвоохоронні органи району для розслідування за фактом.

Правоохоронні органи району 20 лютого 2003 року розглянули матеріали за фактом нестачі грошових коштів у Калитки Н.М. і за ухвалою від 21 лютого для встановлення обгрунтованості суми нестачі була призначена бухгалтерська експертиза.

Поставлені питання експерту:

1. Скласти стандарти дослідження операцій з грошовими коштами.
2. Визначити обгрунтованість нестачі грошових коштів в касира Калитки А.М.
3. Відобразити в журналі групування досліджень виявлені експертизою порушення, зазначити які нормативні акти порушено (пункт, параграф), винних у цьому осіб. (додаток А).
4. Зробити висновки.

Перелік документів наданих експерту для дослідження.

Кримінальна справа №8-47-П на 136 аркушах, у якій є наступні документи:

Акт ревізії касових операцій підприємства від 20.02.2003р., проведеної за період з 1.01.2002р. по 2.02.2003р. заступником начальника контрольно-ревізійного відділу, яким виявлено нестачу грошових коштів в сумі 5.500 гривень, касовий видатковий ордер на видачу грошей у сумі 5.000 гривень на чальнику цеху;

Розписка начальника цеху і Акт інвентаризації каси;

Облікові реєстри та додані документи з обліку грошових коштів за ревізований період.

Експертиза проводилась у приміщенні правоохоронних органів за участю касира Калитки А.М.

Завдання 3. На Львівському підприємстві з 1 січня 2002р. по 2 березня 2004р. завідуючою секцією працювала Івасюк О.О., а гр. Сірко Р.Р. – касиром, що обслуговує цю секцію. “ березня 2004р. підприємство працювало після проведеного зниження цін на деякі товаро-матеріальні цінності. Директору підприємства надійшла скарга від гр.Жовнір Т.З., яка повідомляла, що вона 2 березня заплатила в касу за вказівкою Івасюк за одну пару рукавиць 25 грн., а фактично у цей день потрібно було заплатити 17 грн.

Директор підприємства в зв'язку зі скаргою гр.Жовнір Т.І. своїм наказом звільнив з роботи Івасюк і Сірко та про їх зловживання повідомив письмово в райпрокуратуру м.Львова для притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Розглянувши матеріали, прокуратура кримінальну справу не відкрила.

Бухгалтерія підприємства додатково представила слідчому розрахунок, з якого видно , що за весь період роботи Івасюк О. і Сірко Р. взяли з покупців за продаж 400 пар рукавиць 10.000 грн., а гроші привласнили.

Звинувачена Івасюк у своїх поясненнях слідчому себе винною в обрахуванні покупців не признає і вказує, що випадок з покупцем Жовнір вона не пам'ятає, однак припускає, що помилково могла назвати Жовнір ціну, діючи на рукавиці до зниження, 25 грн. У зв'язку з цим для перевірки розрахунків бухгалтерії підприємства, що були представлені слідчому, була призначена 20 березня 2004 р. судово-бухгалтерська експертиза.

Питання, поставлені на вирішення бухгалтерської експертизи.

1. Чи можна прийняти документи, пред'явлені Івасюк, яка себе винною в обрахуванні Жовнір не признає?
2. Визначити обґрунтованість розрахунків бухгалтерії підприємства, представлених слідчому, за період роботи Івасюк і Сірко в сумі 10000 грн.
3. Вказати конкретно винних осіб та нормативні акти, що порушені.
4. Зробити висновок.

Завдання 4. У касовому звіті касира підприємства є помилки, які потребують повної перевірки грошових операцій, ці питання доручено перевірити бухгалтеру-експерту, якому потрібно дати висновок по суті неправильності складеного касового звіту, а також встановити конкретних осіб.

Касовий звіт за період з 5 по 10 вересня 2004 р.

Прибуток: 5 вересня – за продані матеріальні цінності 10000-00	
- пайові внески	500-00
7 вересня – за продані цінності	18000-00
8 вересня - --“--	12000-00
- пайові внески	300-00
9 вересня - за продані цінності	<u>1500-00</u>
	41300-00
Видано: 5 вересня – видано за плату	
- заплачено за ремонт лічильника	5500-00
- заплачено за ремонт лічильника	200-00
6 вересня – видано за покупку замків	100-00
- зараховано на розрахунковий рахунок	4790-00
7 вересня – заплачено за куплений цукор	12000-00
- заплачено за полотно, віконні рами	250-00
8 вересня - заплачено за покупку рису	6075-00
9 вересня – заплачено за ремонт годинника	500-00
- внесено на розрахунковий рахунок	17000-00
Залишок по касі на 10 вересня	<u>150-00</u>
	41300-00

Матеріали про викриті зловживання і порушення направлені в правоохоронні органи для розслідування і притягнення винних осіб до відповідальності згідно законодавства.

Сформуувати питання до експерта і скласти висновок.

Завдання 5. В цеху при виготовленні виробів А і Б виконувалось вісім технологічних операцій, по виробу В – 4 операції. Комплексна цехова розцінка за виготовлення виробів А – 500 грн., Б – 600 грн., В – 400 грн.

По даних інвентаризації в цеху були незакінчені обробкою вироби А. Виписка із акту інвентаризації приводиться в таблиці.

Технологічні операції	Розцінки за операцію	Кількість виробів, що пройшли робробку	
		На початок місяця	На кінець місяця
1	20	30	30
2	100	110	115
3	160	150	155
4	150	250	250
5	30	300	400
6	40	300	400
7	100	60і	-

Матеріали по цих фактах були передані в прокуратуру м.Львова для розслідування і притягнення винних до відповідальності згідно закону.

Прокуратурою 25 січня 2001 року розглянуто матеріали про зловживання по фактах і у порушенні кримінальної справи відмовлено. Запропоновано ще раз перевірити всі факти з участю вказаних осіб. Вимоги прокуратури були виконані, а факти підтвердились. Призначена бухгалтерська експертиза.

Питання, поставлені на вирішення експертизи.

1. Вказати нормативно-довідкову інформацію, яка порушена, і конкретних осіб, що цим зловживали.
2. Визначити обґрунтованість усіх фактів зловживань.
3. Зробити висновки.

Перелік документів, поданих на дослідження бухгалтерської експертизи.

Цивільна справа № 3-33 на 300 аркушах, у якій є наступні документи: акт ревізії фінансово-господарської діяльності за весь період роботи вказаних осіб; бухгалтерські первинні документи; пояснення посадових осіб.

Експертиза проводилась у приміщенні прокуратури за участю усіх осіб, які допустили зловживання.

IV. Список рекомендованої літератури

7. Закон України “Про судову експертизу” від 25.02.1994 // Голос України, 1994. 24 квітня.
8. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001р. К.: А.С.К. 2002, -223с.
9. Білуха М.Т. Судово-бухгалтерська експертиза. К.: Вища школа, 1993.
10. Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія/ Підручник.-Житомир.ЖІТІ. 2000. –512с.
11. Гега П.Т., Доля Л.М. Основи податкового права. –К.: Т-во “Знання”, 2001.
12. Камлик М.І. Судова бухгалтерія / Підручник. –К.: 2000.-336с.
13. Понікаров В.Д. та ін. Судово-бухгалтерська експертиза: Навч.посібник.. - Харків. 2002. –240 (Рос.мовою)
14. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: Підручник. –3-є вид. Перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2001. –253с.

Підготував доцент Швець В.Є.